

KONTAKTY

Agora Central Europe - společnost pro demokracii a kulturu
Petra Rezka 12
140 00 Praha 4

tel.: (+420) 261 222 914, 261 210 233
mobil: (+420) 736 675 093

e-mail: info@agora-ce.cz
www.agora-ce.cz

ÚVODNÍ SLOVO

Počátkem 90. let jsem se v Nizozemí podílel na organizování mnoha komunitních participačních projektů, jako jsou setkání u kulatých stolů či pracovní skupiny s občany. Řadoví občané, zastupitelé i úředníci přicházeli se stejnými námitkami: lidé na setkání nepřijdou, nemají zájem, přijdou si jen stěžovat, obyčejní lidé nepochopí komplexnost problémů, atd. Veřejní činitelé se ve skutečnosti setkání s občany obávali. Měli strach, že ztratí kontrolu nad diskusí, a nechtěli být konfrontováni s nepříznivými názory, které na jejich práci lidé často mají. Když jsem pak začal pracovat na svém prvním projektu v České republice, nepřekvapilo mě, že jsem slyšel ty samé námitky. Češi a Holanďané mají společného mnohem více, než tuší.

V Nizozemí se ale - stejně jako v ČR - zase a znovu ukazuje, že skeptici se mýlí. Prokázalo se, že interaktivní rozhodovací procesy, jak je dnes nazýváme, jsou mnohem demokratičtější a poskytují všem účastníkům daleko větší pocit uspokojení, než tradiční rozhodovací postupy odehrávající se za zavřenými dveřmi.

Nyní, po deseti letech, se zapojování občanů v raných fázích rozhodovacího procesu stalo standardním postupem většiny nizozemských obcí. Dokonce i ministerstva zapojují občany stále více. Zatím nelze říci to samé o České republice. Jsem si ale jist, že i v této zemi se bude vývoj ubírat stejnou cestou. A věřím, že Agora Central Europe bude u toho - že bude i nadále plnit důležitou úlohu při zlepšování úrovně demokracie v České republice.

Eric Berman, zakladatel a předseda Rady občanského sdružení Agora CE

Před více než šesti lety Agora Central Europe vyplnila bílé místo na mapě neziskových organizací. Jejím posláním je posilovat proces demokratizace naší společnosti. V praxi to znamená především nepřetržité úsilí o zlepšení dialogu mezi státní správou, samosprávou a širokou veřejností.

Mnohé radnice u nás se potýkají s nezájmem občanů o věci veřejné. Realita je město od města podobná: pracovníci územního rozvoje by rádi znali názor lidí na nové změny územního plánu, ale na setkání přijdou jen ti, jimž má nová silnice zabrat pozemek; zastupitelstvo se rozhodlo vložit velké prostředky do regenerace sídliště či přestavby náměstí, ale občané změny pozorují s nezájmem nebo dokonce protestují; radnice stojí před velkou investiční akcí a váhá, zda si ji lidé opravdu přejí nebo zda budou proti. Tady se otvírá prostor pro nás - pro Agoru. Všechny zmíněné případy Agora CE pomohla v minulých pěti letech s úspěchem vyřešit.

Podle zkušeností z Nizozemí, odkud pochází naše sesterská organizace, se bude prostor pro naše působení neustále zvětšovat - úměrně s tím, jak přibývá aktivních občanů, kteří mají zájem podílet se na proměnách míst, kde žijí.

RNDr. Ivana Bursíková, ředitelka občanského sdružení Agora CE

O NÁS

Občanské sdružení Agora Central Europe (Agora CE) bylo založeno v roce 1998 s cílem přispět ke zlepšení komunikace mezi místní samosprávou, státní správou a občany. Jeho zakladatel Eric Berman při tom vycházel ze zkušeností se zapojováním veřejnosti v Nizozemí. Na založení Agory CE se podílela nizozemská sesterská organizace Agora Europa a nizozemský Institut pro veřejnost a politiku.

Obecným posláním Agory Central Europe je podpora demokratických procesů s následujícími cíli:

- zlepšit komunikaci a spolupráci mezi občany a radnicemi
- rozšířit možnosti radnic otevřeně plánovat a rozhodovat o věcech za účasti občanů
- vzbudit zájem občanů o komunální problémy v obcích
- podpořit rozvoj místní demokracie v ČR
- přispět ke zvýšení politické kultury v ČR

Jak své cíle naplňujeme?

- vytváříme, koordinujeme a realizujeme konkrétní projekty zapojování občanů do rozhodování ve městech i regionech (organizujeme anketní a dotazníková šetření, zpracováváme jejich výstupy, pořádáme veřejná setkání, řídíme práci pracovních skupin, zpracováváme výsledky celého procesu a na jejich základě vytváříme rozvojové plány pro města a regiony v konkrétních oblastech)
- pořádáme, organizujeme a řídíme veřejné debaty, setkání a diskuse ke konkrétním tématům
- organizujeme anketní a dotazníková šetření a zpracováváme jejich výstupy (názorové průzkumy, telefonické ankety)
- moderujeme (facilitujeme) práci pracovních skupin (porady, workshopy, apod.)
- pořádáme semináře a konference s tématem zapojování občanů do rozhodování
- pořádáme kulturní a společenské akce
- realizujeme odborná školení s tematikou používání nových metod komunikace s občany v oblasti veřejné správy
- poskytujeme poradenství v oblasti realizace veřejných debat a diskusí a jejich forem
- poskytujeme poradenství v oblasti zapojování občanů do rozhodování

NAŠE PROJEKTY

Nejdůležitější realizované projekty

— 1998 - 1999

pilotní projekt zapojování veřejnosti do rozhodování o budoucnosti rozvoje měst Chomutov a Jirkov, který navazoval na přípravu Strategického plánu ekonomického rozvoje (kvalita života ve městě)

— 2000 - 2002

Občan a radnice - konflikt nebo partnerství?

projekt zaměřený na participaci občanů na rozhodovacích procesech; v průběhu necelých tří let se ho zúčastnilo 9 českých a moravských měst (Kláštevec nad Ohří, Cheb, Praha 12, Varnsdorf, Praha - Řepy, Děčín, Chodov, Brno - Kohoutovice, Bohumín)

— 2002 - 2003

projekty pořádané ve spolupráci s VNG International (dceřiná organizace Asociace nizozemských municipalit) na základě partnerství českých a holandských měst

— 2002 - 2003

příprava televizního pořadu „Lidový parlament“ na základě licence poskytnuté nizozemskou televizní stanicí VARA. Jedná se o přesně členěný diskusní pořad, kde se „parlament“ skládá z pestrého vzorku populace a jeho členové spolu diskutují o aktuálních tématech.

Současné projekty

- Realizujeme ve spolupráci s radnicemi měst v ČR projekty, jejichž cílem je zlepšit komunikaci mezi místní samosprávou a občany. Součástí projektů jsou průzkumy názorů obyvatel, veřejná setkání, tématická setkání pracovních skupin aj.
- Asistujeme městům při přípravě komunitních plánů sociálních služeb. Koordinujeme spolupráci zadavatelů, poskytovatelů, klientů a případně veřejnosti při tvorbě plánů.
- Pořádáme tréninky, školení, semináře a konference o participaci, jejich formách a metodách, a vydáváme odborné publikace (Sedm kroků k zapojení občanů, Radnice naslouchá občanům).
- Organizujeme veřejné debaty na aktuální témata ve spolupráci s dalšími partnery (Respekt, Divadlo Archa, aj.). Od roku 2004 jsou naším hlavním partnerem Lidové noviny. Cílem je etablovat v hlavním městě Praze diskusní platformu určenou pro konstruktivní debaty občanů, politiků a zástupců veřejných institucí o závažných společenských problémech.
- Dům demokracie
- Připravujeme realizaci vzdělávacího a společenského centra, „Domu demokracie“, v jehož činnosti by se protínaly a spojovaly různorodé aktivity směřující k prohloubení demokracie spolu s kulturně zaměřenými projekty.

Naši partneři

Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR

Ministerstvo pro místní rozvoj ČR

Ministerstvo životního prostředí ČR

Velvyslanectví Nizozemského království

Velvyslanectví Spojených států amerických

Agora Evropa, Nizozemí

VNG International, Nizozemí (Asociace nizozemských municipalit)

Univerzita Karlova v Praze, Fakulta sociálních věd

Vzdělávací centrum pro veřejnou správu

Asociace Film a sociologie

Lidové noviny

Týdeník Respekt

Divadlo Archa

PŘÍPADOVÉ STUDIE

Strategické plánování

Děčín, 2001; Hradec Králové, 2003

Strategické plánování je proces, při němž dochází k formulaci základní vize rozvoje města či regionu a ke stanovení jednotlivých cílů a strategií vedoucích k realizaci navržených záměrů. Město, jehož obyvatelé se na úvahách o rozvoji města aktivně podílejí, má lepší předpoklady dosáhnout svých dlouhodobých cílů a vizí.

V roce 2003 jsme spolupracovali na aktualizaci strategického plánu rozvoje města Hradec Králové (ASPRHK). Navrhli jsme a uskutečnili postup, při kterém byla každému obyvateli města nabídnuta spolupráce prostřednictvím názorového průzkumu a účasti na veřejném setkání. Názorového průzkumu se zúčastnilo přes 2000 občanů města a na veřejné setkání přišlo diskutovat více než 200 lidí. Na setkání občané vybírali mezi různými vizemi rozvoje města a zároveň pojmenovávali hlavní změny, ke kterým by mělo dojít v jednotlivých oblastech života. Výstupy z veřejného setkání, výsledky názorového průzkumu a další podklady se staly cennými materiály pro práci expertních týmů, pověřených přípravou aktualizovaného strategického plánu.

Komunitní plánování sociálních služeb

Třebíč, 2003-4; Havlíčkův Brod, 2003-4; Pelhřimov, 2003-4

Komunitní plánování je proces, jehož účastníci se podílejí na vytváření vize budoucnosti svého města a stanovují jednotlivé kroky v konkrétních oblastech, které k naplnění tohoto obrazu povedou. Do procesu jsou zapojeni zástupci veřejné správy, podnikatelského sektoru, nevládních neziskových organizací i veřejnosti. V oblasti komunitního plánování sociálních služeb je jejich společným cílem optimalizovat systém sociálních služeb tak, aby postihoval potřeby a názory klientů a zároveň byl akceptovatelný z hlediska finančních nákladů.

Agora CE pomáhá městům s řízením i zabezpečením tohoto procesu. V Třebíči jsme ve spolupráci s městským úřadem uskutečnili dotazníkové šetření mezi obyvateli, klienty i poskytovateli služeb a uspořádali jsme veřejné slyšení, při němž byly vzneseny konkrétní náměty k dosažení jednotlivých cílů. Pomohli jsme se zpracováním SWOT analýzy a navrhli jsme další postup zpracování plánu sociálních služeb. V Havlíčkově Brodě Agora CE pomohla městskému úřadu realizovat dotazníkové šetření, uspořádat kulaté stoly klientů, poskytovatelů a zadavatelů a nastínit další postup při zpracování vlastního plánu. Do komunitního plánování sociálních služeb v Pelhřimově se Agora CE zapojila v pozici konzultanta celého procesu

Řešení aktuálních problémů - doprava, čistota, bezpečnost, atd.

Cheb, 2000; Chodov, 2001-2; Havlíčkův Brod, 2002-3

Mezi témata, do jejichž řešení je možné s úspěchem zapojit obyvatele, patří doprava a bezpečnost silničního provozu, čistota a údržba města nebo odpadové hospodářství.

Aktuálním tématem, které se řešilo v Chebu, byla prostituce a s ní související pocit ohrožení. Projekt, který se kromě bezpečnosti a prostituce věnoval také dopravě, přinesl skutečné výsledky založené na požadavcích a přáních občanů - zpracování generelu dopravy v Chebu, častější údržbu travnatých ploch ve městě, zřízení nových pracovních míst městských strážníků a trvalou spolupráci radnice s občany v podobě pracovní skupiny začleněné do oficiálních struktur města.

Také projekt v Chodově, jehož hlavním tématem byl volný čas, sport a několik dalších oblastí přímo souvisejících s kvalitou života obyvatel, přinesl kromě akčních plánů ještě jiné konkrétní výsledky. Občané požádali radu města o vytvoření stálé komise, která bude kontrolovat realizaci navržených a schválených opatření a zároveň bude přinášet nové podněty k řešení aktuálních potíží ve městě. Dalším výsledkem projektu byl zvýšený zájem a zapojení mladých lidí do dění ve městě. Nelze opomenout ani to, že se radnice naučila samostatně oslovovat občany při řešení dalších problematických oblastí.

Výsledky projektu v Havlíčkově Brodě, který probíhal ve spolupráci s nizozemským partnerským městem Brielle a věnoval se především dopravní situaci ve městě, mají rovněž reálnou podobu. Město vybuďovalo na vytipovaných místech několik zařízení zpomalujících rychlost vozidel a upravilo dopravní značení částečně také dle podkladů od občanů.

Regenerace sídlištních a obytných zón

Praha - Řepy, 2001; Zlín - Bartošova čtvrť, 2002-3

Regenerace stárnoucích panelových domů, které tvoří podstatou část mnoha našich měst, je prioritou velkého počtu radnic. Do svých grantových programů ji zařadilo i Ministerstvo pro místní rozvoj. Jedním z předpokladů úspěšné regenerace (a také získání ministerské dotace) je zapojení obyvatel sídlišť do úprav. Agora se podílela na několika obdobných projektech. Velmi úspěšné bylo zapojení veřejnosti do regenerace okrajového pražského sídliště Řepy. Při této práci nás především zaujal velký zájem občanů o vzhled jejich bydliště. Na veřejné setkání přišlo přes 200 občanů. Mimořádné bylo i nasazení starosty, který participaci velmi podporoval. Také práce Agory CE v oblasti rozvoje města Zlína přinesla reálný výsledek. Projekt probíhal ve spolupráci s nizozemským partnerským městem Groningen. Obyvatelé Bartošovy čtvrti, jednoho z nejstarších zlínských sídlišť, spolu s architektem připravili plány na regeneraci veřejných prostranství.

Plánování vzhledu veřejných prostranství

MČ Praha 2, 2003

Úprava vnitrobloku v Ječné ulici a okolí kostela sv. Štěpána na území Prahy 2 byla prvním projektem, na němž jsme spolupracovali se soukromým donorem. Firma Philip Morris ČR se rozhodla zlepšit životní prostředí v místě svého sídla. Jejím sponzorským záměrem bylo regenerovat některou z dosud nevhledných částí čtvrti podle přání místních obyvatel. Agora se podílela na spolupráci s Městskou částí Praha 2 a na oslovení občanů. Konečná úprava okolí kostela sv. Štěpána v centru Prahy je jedním z viditelných výsledků naší činnosti.

Revitalizace armádních areálů a jiných objektů

Louny - Zahradní město, 2002-3

Město Louny získalo od armády areál kasáren. Toto zdevastované území bylo vždy od města odděleno vysokou zdí. I v myslích lidí byla kasárna prostorem za zdí, mimo město. Radnice se rozhodla areál kasáren regenerovat - začlenit jej zpět do života města a využít areál pro bydlení, kterého je v Lounech nedostatek. Mají zde vzniknout nájemní byty i řadové domky. Jak ale přiblížit novou část města lidem a jak je zapojit do plánování vzhledu a využití území? Jak jim sdělit, že kasárna, nyní Zahradní město, budou dobrou adresou?

K tomu sloužily aktivity realizované za pomoci Agory ve spolupráci s partnerským městem Barendrecht. Výsledkem byl zajímavý projekt na přestavbu zóny, v němž Holanďané mimo jiné představili tzv. minimální domek, možnou alternativu startovních bytů. Občané se účastnili i plánování využití jiných prostor. Nezapomněli ani na další problémy Loun - dopravu či bezpečnost.

7 KROKŮ K ZAPOJENÍ VEŘEJNOSTI

Agora CE při své práci vychází z osvědčeného sedmikrokového participačního modelu. Při dodržení těchto zásad se plánování a rozhodování může zúčastnit více lidí (zastupitelé, občané, pracovníci radnice, nevládní organizace) a dosáhnout maximálně efektivních výsledků. Místní samosprávě je tak umožněno přizvat občany k účasti na rozhodovacím procesu ještě předtím, než sama předloží vlastní návrhy.

— **1. Příprava projektu** - V první fázi probíhají diskuse s pracovníky radnice a politiky, zaměřené na problémy místní komunity, které by se měly stát předmětem dalšího jednání. Jedním z úkolů je také zjistit, zda na radnici existuje podpora pro interaktivní rozhodování. Je obzvláště nutné, aby zastupitelé a pracovníci radnice podporovali celou koncepci účasti občanů na řešení vybraných problémů a výsledky celého procesu.

— **2. Určení pravidel hry** - Aby měl projekt naději na úspěch, je nutné stanovit některá základní pravidla. Nejlépe to lze provést tak, že město schválí dokument, který definuje cíle projektu a činnosti vykonávané v rámci projektu. Každý, kdo se bude chtít zúčastnit diskuse, bude muset tato pravidla přijmout.

— **3. Motivace a zapojení občanů** - Co si občané myslí o zvolených tématech? Jaké jsou jejich priority? To vše lze zjistit pomocí názorových průzkumů zveřejněných v místních periodikách, uspořádáním procházky s občany po problémových místech ve městě nebo také prostřednictvím telefonického dotazování, při kterém se zastupitelé a pracovníci radnice sami ptají občanů. Volba metody závisí na řešeném problému.

— **4. Výběr priorit - první veřejné setkání** - Všichni, kdo se o dané téma zajímají (zastupitelé, pracovníci radnice, nevládní organizace, občané i podnikatelé), jsou pozváni, aby se zúčastnili diskuse u kulatých stolů. Diskuse se nejdříve soustředí na výsledky z předcházející fáze. Cílem je sestavit seznam prioritních problémů a možných řešení. Na závěr setkání zájemci z řad přítomných vytvoří pracovní skupiny.

— **5. Tvorba plánů a příprava aktivit** - Pracovní skupiny se pravidelně scházejí po dobu několika měsíců. Diskutují a připravují akční plány řešení. Práce ve skupinách se účastní občané, nevládní organizace, pracovníci radnice i zastupitelé a odborníci v dané oblasti. Výsledky - akční plány řešení - jsou předloženy veřejnosti i zastupitelstvu na druhém veřejném setkání, kde se zároveň diskutuje o navržených možnostech řešení.

— **6. Rozhodování** - Zastupitelstvo svým usnesením rozhodne o tom, které části akčních plánů budou realizovány, vyčlení prostředky na zvolené projekty a sestaví časový plán realizace. Důvody, které je vedly k danému rozhodnutí, sdělí zastupitelé občanům.

— **7. Implementace - realizace akčních plánů** - Úředníci odpovědní za realizaci akčních plánů pravidelně informují o postupu (např. každé tři měsíce). Informace mohou předávat buď prostřednictvím médií, nebo osobně na setkáních s občany, kteří se projektu účastnili.

PŘÍPRAVA

URČENÍ PRAVIDEL HRY

MOTIVACE
A ZAPOJENÍ OBČANŮ

VÝBĚR PRIORIT

TVORBA PLÁNŮ
A PŘÍPRAVA AKTIVIT

ROZHODOVÁNÍ

IMPLEMENTACE

NÁŠ TÝM

Eric Berman

- zakladatel Agory CE, člen Rady sdružení
- specializuje se na mezinárodní projekty
- je konzultantem VNG International pro projekty v ČR, Lotyšsku, Polsku, Rumunsku a na Ukrajině

RNDr. Ivana Bursíková

- ředitelka Agory CE
- specializuje se na projekt Dům demokracie a veřejné debaty
- od roku 1998 je členkou Zastupitelstva hl. m. Prahy
- spolupracuje s nadací OSF, Partnerství a s nadací VIA
- je členkou poradního sboru CEE Trust

Jan Flemr, Ph.D.

- externí překladatel
- spolupracuje na přípravě veřejných debat

MUDr. Jiří Pešina

- externí moderátor

Ing. Jitka Materová

- fundraiser, projektová manažerka
- specializuje se na strategické plánování a vedení seminářů
- působí jako hodnotitelka programu Evropské Unie Phare

PhDr. Ing. Pavel Mička

- specializuje se na přípravu a analýzu názorových průzkumů a semináře
- je konzultantem VNG International
- je členem hodnotících komisí Nadace VIA

Ing. Věra Slezáková

- projektová manažerka, vedoucí kanceláře
- specializuje se na participační projekty, přípravu debat, vedení seminářů, tlumočení, mezinárodní projekty
- je konzultantem VNG International

„Jaká vláda je nejlepší?
Ta, která nás učí, jak si máme vládnout sami.“